

Bouwstenen voor bomenbeleid

Handvatten voor gemeenten
bij het opstellen van beleid voor
aanplant, behoud, verplant, kap, herplant
en compensatie van bomen.

1^e herziene druk, 2023

Stichting Bomenmakelaar
Stichting Groenkeur

ISBN: 9789403678511

1^e herziene druk, 2023 (1^e druk 2022)

Auteur Camiel Versluis

Redactie Stichting Groenkeur

Begeleidingscommissie

Deze publicatie ‘Bouwstenen voor bomenbeleid’ is tot stand gekomen onder begeleiding van de gelijknamige werkgroep van Stichting Bomenmakelaar, bestaande uit beleidsmedewerkers van gemeenten en een boomtechnisch adviseur. Samenstelling begeleidingscommissie:

van den Bersselaar, Marie-José	Gemeente Breda
van der Giessen, Lisette	Gemeente Emmen
Jansen, Frederique	Gemeente Moerdijk
Kruidenberg, Cindy	Gemeente Velzen
Meuleman, Laura	Gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen
Oevering, Oege	Gemeente Dordrecht
van der Spoel, Martijn	Arbor Consultancy

Review en redactie

Onder redactie van Stichting Groenkeur heeft een uitgebreide review plaatsgevonden en is het hoofdstuk ‘Handvatten bij aanbestedingen’ toegevoegd. De inhoudelijke bijdragen zijn van Dick Oosthoek en Frans Pladdet. Het hoofdstuk ‘Wettelijk kader’ is gereviewd en voorzien van correcties door Jilles van Zinderen, advocaat Bomenrecht.nl. Andere bijdragen zijn van het Norminstituut Bomen en de Bomenstichting.

© C. Versluis. De inhoud uit deze publicatie is vrij van rechten over te nemen door gemeenten, provincies en andere boombeheerders ten behoeve van het opstellen van bomenbeleid voor de eigen organisatie. Voor het gebruik ten behoeve van andere (commerciële) doeleinden zijn de rechten voorbehouden en is voorafgaande toestemming nodig.

Voorwoord

Door gebiedsontwikkeling en economisch beheer is het dagelijkse praktijk dat gezonde bomen verdwijnen. De boomspecialisten die volgens de richtlijnen van Groenkeur werken, zien dit met lede ogen aan. Waarom zorgen we niet beter voor ons bomenbestand? Klimaatverandering wijst ons de weg naar duurzame oplossingen om het kroonvolume in de groene buitenruimte te laten groeien. De ruim 20 boomkwekers, meer dan 200 aannemers en 1.700 boomveiligheidscontroleurs van Groenkeur werken dagelijks met duurzame kwaliteit om hieraan invulling te geven. Deze motivatie zag ik ook bij de Stichting Bomenmakelaar.

De missie van Stichting Bomenmakelaar is dat gezonde bomen waar mogelijk worden behouden en dat het verplanten van bomen net zo gewoon wordt als het herplanten van bomen. Circulariteit in optima forma. Om dat te bereiken is het nodig om de positie van gezonde bomen in het bomenbeleid te verankeren. Groenkeur en de Bomenmakelaar hebben hun kennis en ervaring gebundeld om te komen tot een handreiking voor uw bomenbeleid.

Politiek verantwoordelijken zijn zich vaak onvoldoende bewust van de maatschappelijke baten van groen en het kapitaal dat door een bomenbestand wordt vertegenwoordigd. Eén van de redenen waarom Groenkeur, naast de bekende opleiding tot boomveiligheidscontroleur, is gestart met de opleiding voor conditiemeting NEN 2767 groen.

Met de handvatten in deze publicatie kunnen gemeenten een gedegen beleid voor bomen opstellen. Het sluit aan bij ontwikkelingen in de markt, zoals die van i-Tree. Een tool om de verschillende functies van een boom tot waarde te brengen.

We zijn blij met het initiatief van Stichting Bomenmakelaar en we zijn dankbaar voor de bijdragen van de vele gemeenten die aan deze publicatie hebben meegewerkt.

Dick Oosthoek
Stichting Groenkeur

Inhoud

Colofon	3
Voorwoord Dick Oosthoek	5
Inleiding	9
Bomenbeleidsplan	11
1. Wettelijk kader	13
2. Visie & ambitie	15
Kengetallen bomenbestand	17
Opbouw bomenbestand	25
Categorieën bomenbestand	28
Subgroepen bomenbestand	29
3. Functies van bomen	31
4. Beheer	37
5. Ruimtelijke ordening	39
6. Communicatie	41
7. Boomstructuurplan	47
8. Bouwstenen bomenbeleid	51
9. Bijlagen bomenbeleidsplan	59
Handvatten voor aanbestedingen	61
Bijlagen	
Beslisboom	69
Voorbeelden visie, doelstelling en dashboard	
• Scenario groene stad	72
• Scenario klimaatadaptatie	76
Nawoord Camiel Versluis	81
Bronnen	83

Inleiding

Tijd, ruimte en geld zijn voor gemeenten schaars. Om gezonde bomen oud te laten worden, is het nodig om de positie van bomen in het bomenbeleid te versterken.

Stichting Bomenmakelaar heeft een werkgroep opgezet met als doel om vanuit uitvoerend perspectief aanwijzingen te geven bij aanplant, behoud, verplant, kap en herplant van bomen. Een stroomschema met als titel 'Beslisboom', diende als vertrekpunt voor een boomvriendelijk beleid.

Gaandeweg bleek dat alleen het bieden van inzicht in de instrumenten voor boombeheer onvoldoende was. De keuzevrijheid in de uitvoering is afhankelijk van eerder geformuleerd beleid en de daarbij beschikbare budgetten. We hebben de stoute schoenen aangetrokken en zijn een studie gestart naar bomenbeleidsplannen die gemeenten opstellen. Het resultaat is een breed perspectief op het beleid voor het beheren van bomen dat in samenwerking met Stichting Groenkeur zijn uiteindelijke vorm heeft gekregen.

Uit de studie bleek dat alle beleidsplannen inzicht gaven in het aantal bomen per gemeente. In een aantal gevallen waren ook cijfers beschikbaar over de leeftijdsopbouw van het bomenbestand. Cijfers over kroonoppervlakte of kroonvolumes van bomen kwamen we zelden tegen. Zonde, want informatie daarover opent de deur naar nieuwe invalshoeken en prikkels voor beleid. De gemeente Arnhem is daar een voorbeeld van, zij meten kroonoppervlaktes en sturen daarmee op boomvolumes. Een ander hiaat dat we aantreffen, is dat gemeenten de monetaire waarde van hun bomenbestand niet inventariseren.

Bij verder onderzoek viel op dat gemeenten in hun boekhouding op de balans bij het activeren van de waarde van grond, de waarde van de boom die daar onlosmakelijk mee verbonden is, niet meerekenen. Gebrek aan een goede administratie van de monetaire waarde van bomen, verklaart mogelijk waarom bomenbeleid kwetsbaar is in relatie